

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС
АРХЕОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (З ВИЇЗДОМ)

підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство

освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм»

Силабус археологічної практики (з виїздом) підготовки бакалавра, спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм».

Розробник: Рудянин Іван Петрович – доцент кафедри історії України та археології, кандидат історичних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

(Надольська В. В.)

Силабус археологічної практики (з виїздом) затверджено на засіданні кафедри історії України та археології

протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

(Баран В. К.)

1. ОПИС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика виду практики
Денна форма навчання	02 Культура і мистецтво 027 Музеєзнавство, пам’яткознавство «Музейний менеджмент, культурний туризм»	Виробнича, з виїздом
		Рік навчання – 1
		Семестр – 2
		Консультації: <u>6</u> год.
Кількість годин/кредитів 90/3	бакалавр	Самостійна робота: <u>84</u> год.
		Форма контролю: залік
Мова викладання – українська		Навчальний план 2020 р.

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО УКЛАДАЧА СИЛАБУСУ

Рудянин Іван Петрович

Науковий ступінь: кандидат історичних наук

Вчене звання: доцент

Контактна інформація 097-336-48-24

E-mail: Rudyanin.Ivan@vnu.edu.ua

Терміни практики: 2 тижні.

3. ОПИС ПРАКТИКИ

1. **Анотація практики.** Археологічна практика (з виїздом) здобувачів вищої освіти спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство є невід'ємною складовою навчального процесу. Вона спрямована на формування практичних навичок та вмінь, пов'язаних з польовими археологічними роботами, основними прийомами їх дослідження (розвідками та розкопками), а також камеральної обробки отриманих матеріалів, фіксації наукової інформації та написання наукових звітів, а також первинної реєстрації та атрибуції археологічних пам'яток.

2. **Пререквізити:** Під час практики здобувачі вищої освіти мають поглибити знання з курсів «Археологія», «Україна: історія, культура, ментальність», «Історія Європи» та «Спеціальні історичні дисципліни».

Постреквізити: Набуті під час практики компетентності стануть у нагоді під час складання атестаційного екзамену й написання кваліфікаційної роботи.

3. Мета і завдання практики. *Метою* археологічної практики (з виїздом) є поглиблення і розширення теоретичних знань здобувачів вищої освіти, набутих під час вивчення освітніх компонентів «Археологія», «Україна: історія, культура, ментальність», «Історія Європи» та «Спеціальні історичні дисципліни», а також закріплення у них практичних навичок із ведення археологічних досліджень та фахового вивчення археологічних пам'яток.

Основними завданнями практики є:

- ознайомлення з археологічними пам'ятками як історичним джерелом та предметами музейного значення і культурної спадщини;
- оволодіння методами польових досліджень;
- оволодіння прийомами археологічних розвідок;
- оволодіння методикою стаціонарних розкопок;
- оволодіння методами фіксації археологічних матеріалів;
- формування навичок веденням польової археологічної документації, первинної реєстрації та атрибуції археологічних пам'яток.

4. Результати навчання (компетентності).

Проходження практики дозволить здобувачу вищої освіти набути наступні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК): ЗК 7. Цінування і повага різноманітності та мультикультурності. ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань та взятих обов'язків. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК 1. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо відповідно до розуміння тенденцій розвитку музейної справи, пам'яткоохоронної діяльності та культурного туризму. СК 2. Здатність оцінювати найважливіші події та явища української історії у контексті світової історії. СК 3. Здатність діяти відповідно до чинного законодавства (України та міжнародного) у галузі музейної справи, пам'яткоохоронної діяльності та культурного туризму. СК 7. Здатність виконувати комплекс пам'яткоохоронних заходів.

Програмні результати навчання (ПР): ПР 1. Використовувати міждисциплінарний підхід в атрибуції об'єктів історико-культурної спадщини. ПР 4. Визначати стан збереженості музейних предметів, об'єктів історико-культурної спадщини, пам'яток природи та розробляти програму відповідних пам'яткоохоронних заходів. ПР 7. Здійснювати первинну консервацію нововиявлених пам'яток. ПР 9. Скласти науково-уніфіковані паспорти на нерухомі пам'ятки. ПР 18. Виконувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та представляти результат вчасно.

IV. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Загальні питання організації, проведення і підведення підсумків практик здобувачів вищої освіти усіх спеціальностей (освітньо-професійних програм) задекларовано у «Положенні про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» від 29.06.2022 р.

([https://ed.vnu.edu.ua/wp-](https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf)

[content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf](https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf)).

Археологічна практика (з виїздом) є виробничою, тому проходить із відривом від навчального процесу. Точні дати її початку та закінчення щорічно визначаються відповідно до навчального плану, зазначаються у графіках навчального процесу, фіксуються у наказі ректора університету на основі якого відбувається проходження практики. Тривалість практики – 2 тижні.

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Затвердження керівників практики від університету. Визначення баз практики. Розподіл здобувачів вищої освіти за базами практик. Доведення до відома здобувачів вищої освіти вимог щодо стану їх здоров'я і можливості проходження практики у польових умовах. Формування і затвердження пакету документів для проведення практики.

	<p>Терміни – до початку практики.</p> <p>Тривалість – 6 год.</p>
2. Ознайомлювальний	<p>Проведення організаційних зборів зі здобувачами вищої освіти, на яких пояснюються цілі, завдання практики, здобувачі знайомляться з наказом ректора про проходження археологічної практики (з виїздом).</p> <p>Проведення інструктажу з техніки безпеки.</p> <p>Тривалість – 4 год.</p>
3. Основний	<p>У ході практики вивчаються методи охоронних та рятівних робіт у зонах руйнації археологічних пам'яток як під впливом антропогенних факторів, так і природних.</p> <p>Практикантам дається можливість познайомитися з методами реставрації пам'яток та їх реконструкції. Основні завдання керівника практики:</p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечення практиканта необхідною науково-методичною інформацією відповідно до силабусу практики; - надання методичної допомоги здобувачу вищої освіти у ході польових розвідок та розкопок; - надання наукових консультацій щодо всіх питань організації та проведення практики; - перевірка систематичного заповнення щоденника проходження практики з метою встановлення відповідності виконаної здобувачем вищої освіти роботи силабусу; - контроль за процесом формування у здобувачів вищої освіти навичок польових археологічних досліджень. <p>Практикант зобов'язаний: здійснювати всі види робіт, передбачені силабусом практики, якісно і у встановлені терміни; дотримуватись правил техніки безпеки у польовому таборі та на розкопі; дотримуватись правил внутрішнього</p>

	розпорядку. Практика формує навички ведення письмової, графічної та фото документації. Тривалість – 70 год.
Підсумковий	Укладання звітної документації з практики. Виконання індивідуального завдання. Підсумкова звітна конференція. Основні завдання: Оформлення документації з практики. Подання на кафедру звітної документації. Тривалість – 10 год.

V. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

За умови наявності протипоказань щодо проходження археологічної практики в польових умовах (надана медична довідка) та визначення базою практики Музей археології ВНУ імені Лесі Українки, здобувачі виконують завдання:

- опис археологічних предметів з фондів музею;
- складання характеристики конкретної пам'ятки археології, яка знаходиться на території рідного населеного пункту.

VI. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
Володіння теоретичними знаннями про проведення польових археологічних робіт, первинну реєстрацію та атрибуцію археологічних пам'яток тощо.	30
Оцінювання процесу проходження практики: - уміння вести археологічну розвідку; - уміння проводити виїмку культурного шару; - уміння виконувати аналіз знахідок; - уміння фіксувати отриманий матеріал; - уміння здійснювати науковий опис археологічного предмету.	40
Особистісні характеристики (дисциплінованість під час проходження практики; ініціативність; самостійність; професійна спрямованість тощо).	10

Оформлення звітної документації.	20
Разом	100

Політика оцінювання

Археологічна практика (з виїздом) є виробничою, проходить 2 тижні з відривом від навчання. Оцінка за виробничу практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план (залікову книжку) здобувача вищої освіти і враховується під час визначення розміру стипендій разом з іншими підсумковими оцінками.

Оцінювання практики проводиться за 100-бальною шкалою. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначається силабусом практики. Захист практики відбувається на засіданні комісії із захисту практики.

Викладач на початку практики ознайомлює здобувачів вищої освіти із політикою оцінювання, визначає дедлайни, зазначаючи терміни здачі усіх видів запланованих робіт.

У ході практики здобувачі вищої освіти ведуть щоденні записи, облік виконаних робіт, збирають та аналізують матеріал для підготовки звітної документації.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Залік проводиться у формі усного захисту звітної документації про проходження практики. У разі отримання незадовільної оцінки здобувачу вищої освіти надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звітної документації (індивідуального завдання практики). За умови отримання незадовільної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії студент відраховується з Університету.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Археологічна спадщина Яна Фітцке за заг. ред. канд. іст. наук Г. В. Охріменка. Луцьк : Волин. обл. друк., 2005. 488 с.
2. Археологія України: Курс лекцій. Л. Л. Залізняк, О. П. Моця, В. М. Зубар та ін. Київ : Либідь, 2005. 504 с.
3. Баюк В. Нові матеріали Волинсько-Люблінської і Городоцько-Здовбицької культур із пам'ятки Хрінники-I В. Баюк, Я. Погоральський, Н. Білас. *Старий Луцьк*. Науково-інформаційний збірник. Вип. XVI. Матеріали наукової конференції «Любартівські читання», м. Луцьк, Луцьк, 2020. С. 329–348.
4. Баюк В. Г. Археологічні дослідження Луцька (історія і сучасність). *Краєзнавство: науковий журнал*. 2010. Ч. 1–2. С. 123–129.
5. Закон України «Про охорону археологічної спадщини». *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 26. Ст. 361.
6. Історія населення Західної Волині, Холмщини і Підляшшя. Луцьк : Волин. обл. друк., 2009. 500 с.
7. Козак Д. Н. Етюди давньої історії України. Київ, 2010. 184 с.
8. Кучинко М. М. Давні та середньовічні скарби Волині. Луцьк : Волин. кн., 2007. 172 с.
9. Кучинко М. М., Златогорський О. Є. Пам'ятки археології Луцького району Волинської області. Луцьк : Волинські старожитності, 2010. 348 с.
10. Кучинко М. М. Археологічні пам'ятки Волині. Вид. 2-е, виправл. і доповн. Луцьк : Вежа, 1995. 167 с.
11. Москаленко О. Ю. Польова археологічна практика: Навчальний посібник. Ніжин : Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя, 2003. 124 с.
12. Нариси культури давньої Волині. Луцьк : Волин. обл. друк., 2006. 600 с.
13. Охріменко Г. В. Кам'яна доба на території Північно-Західної України (XII–III тис. до н. е.). Луцьк : Волин. обл. друк., 2009. 520 с.
14. Охріменко Г. В. Неоліт Волині : ч. I. Луцьк : Де Марк, 1994. 119 с.
15. Палеонтологія, палеоекологія, еволюційна теорія, стратиграфія : словник-довідник / за ред. В. П. Макридіна та І. С. Барскова. Харків : Вид-во «Око», 1995. 288 с.
16. Погоральський Я. В. Житла IX – початку XI ст. з Надсяння і Західного Поділля (за матеріалами досліджень 2004–2006 рр.). *Матеріальна та духовна культура Південної Русі*: Матеріали Міжнародного польового археологічного семінару, присвяченого 100-літтю від дня народження В. Й. Довженка (Чернігів-Шестовиця, 16–19.07.2009 р.). Чернігів, 2012. С. 221–225.

17. Про охорону праці в археології. URL: <http://sps.ck.ua/?article=82>.
18. Рудянин І. Методичні вказівки до проведення археологічної практики для студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки на Базі археологічної практики Інституту археології НАН України та Адміністрації державного історико-культурного заповідника у м. Луцьку. Луцьк 2021. 32 с.
19. Словник археологічних термінів (за матеріалами України) / О. Титова (упоряд.). Київ, 1996. 85 с.
20. Stanowiska archeologiczne z okresu wczesnego średniowiecza na Roztoczu Wschodnim. Roztocze i jego mieszkańcy. Historia i kultura. Wyd.I: Materiały z konferencji, Tomaszów Lubelski, Lubaczów, 18-19.06.2010 r. red. W. Łysiak. Tomaszów Lubelski; Lubaczów, 2012. S. 75–84.

Інтернет-ресурси

1. Інститут археології НАН України. URL: <http://www.iananu.kiev.ua/>
2. Спілка археологів України. URL: <http://www.vgosau.kiev.ua/>

IX. ДОДАТКОВІ ВКАЗІВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Написання звіту про проходження практики

За результатами практики здобувачі вищої освіти здають короткі звіти. Звіт подається у вигляді щоденника, який ведеться здобувачем вищої освіти впродовж проходження археологічної практики (з виїздом). У щоденнику відображаються всі роботи, що проводились на розкопі і особливо докладно ті, у яких брав участь практикант. Текстова частина щоденника доповнюється рисунками об'єктів та рухомих знахідок, виявлених у ході проведення розкопок.